

Nr 9

Utlåtande i anledning av väckta motioner om upphävande av den i valutalagen för Kungl. Maj:t givna fullmakten att medgiva öppnande och granskning av brev och andra försändelser för valutakontroll.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 378 i första kammaren av herr *Lundström* m. fl., samt nr 467 i andra kammaren av fru *Sandström*, har hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av valutalagen att i denna lag stadgad fullmakt för Kungl. Maj:t att medge öppnande och granskning av brev och andra försändelser för valutakontroll upphäves, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till lagtext.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 378.

Över motionen har yttranden inhämtats från *fullmäktige i riksbanken*, *fullmäktige i riksgäldskontoret* och *valutakontorets styrelse*, varjämte tillfälle beretts för *Svenska bankföreningen* att inkomma med yttrande i ärendet.

Fullmäktige i riksbanken har anfört följande.

Det för riksbanken lämnade medgivandet till ifrågakvarande valutakontroll finnes inrymt i 26 § valutaförordningen, vilken paragraf tillkommit med stöd av 5 § valutalagen. I sagda paragrafs andra stycke utsäges: »Där det finnes erforderligt för att förhindra eller uppdaga brott mot 4 §, 6 § första stycket eller 7 § eller försök till sådant brott, må riksbanken eller tjänsteman, som riksbanken därtill förordnar, öppna och granska brev och andra försändelser till eller från utlandet, vilka finnas i postverkets vård» (SFS 1940: 614; jfr 1944: 693). De i 26 § valutaförordningen åberopade paragraferna innehålla bestämmelser avseende ut- och införsel av betalningsmedel och värdepapper samt vissa fordringsbevis.

Under senare delen av den tid, då möjligheter till öppnande av vanlig postförsändelse (lösbrev) funnits enligt medgivandet, har man från valutamyndigheternas sida under åren 1950—1952 endast begärt att från postverket få tillgång till försändelser, ställda till viss angiven fysisk eller juridisk person i ett fåtal fall, där man på grund av föreliggande omständigheter haft anledning att befara brott mot in- och utförselbestämmelserna. Dylik begäran har icke i något fall lett till brevöppning. Från och med år 1953 har någon dylik begäran ej framställts. Man kan därför konstatera, att öppnande av lösbrev icke skett under de senaste 7 åren. Man torde kunna räkna med att valutamyndigheterna under nuvarande förhållanden även framdeles komma att avstå från en tillämpning av berörda bemyndigande i detta avseende. Ett upphävande av bemyndigandet på denna punkt synes därför fullmäktige vara ett mindre trängande problem.

Vad gäller assurerade och rekommenderade postförsändelser till utlandet

utfärdade generalpoststyrelsen, i avsikt att uppnå kontroll över att utförelselbestämmelserna i valutaförordningen icke åsidosattes, efter samråd med valutakontoret den 25 februari 1940 bl. a. föreskrifter, att dessa försändelser skola inlämnas till postverket i öppet skick. Sedan det konstaterats, att försändelsen ej innehåller utförelselförbudna värden, skall den i vederbörande posttjänstemans närvaro tillslutas och förseglas. För minskning av de olägenheter, som kunna vara förknippade med detta arrangemang, har tillstånd lämnats för banker, försäkringsbolag, större industriföretag etc. att till postverket inlämna ifrågakarande försändelser i slutet skick. Det förefaller fullmäktige befogat, att även i fortsättningen en viss kontroll utövas beträffande de värden, som översändas till utlandet i assurerade och rekommenderade postförsändelser. Eljest torde kunna befaras, att ifrågakarande utförelselförbud bli illusoriska.

Fullmäktige vilja slutligen hänvisa till att chefen för finansdepartementet den 8 juni 1956 tillkallat tre sakkunniga för att verkställa en översyn i vissa hänseenden av valutalagstiftningen. Fullmäktige ha sig bekant, att utredningsmännen vid fullgörandet av sitt uppdrag även komma att behandla här berörda speciella fråga avseende valutakontrollen. Någon ytterligare åtgärd i frågan synes därför icke vara erforderlig.

Vid ärendets behandling inom fullmäktige anmälde herr *Rubbestad*, med instämmande av herr *Kollberg*, att meningen »Ett upphävande av bemyndigandet på denna punkt synes därför fullmäktige vara ett mindre trängande problem» borde strykas samt att även de två sista meningarna i det näst sista stycket skulle utgå.

Fullmäktige i riksgäldskontoret framhåller, att ett bibehållande av kontrollmöjligheten knappast kan komma att medföra några nämnvärda olägenheter för den enskilde. Vid sådant förhållande och då förevarande valutakontroll torde vara av viss betydelse ur beredskapssynpunkt, avstyrker fullmäktige för sin del motionärernas yrkande.

Valutakontorets styrelse är av den uppfattningen, att såvida icke utvecklingen på valutaområdet föranleder skärpningar, valutakontoret liksom f. n. är fallet skall avstå från att tillämpa bemyndigandet i vad gäller kontrollen av lösbrev och att frågan om en lagändring på denna punkt av praktiska skäl kan anstå till dess den av finansministern den 8 juni 1956 tillsatta utredningen angående översynen i vissa hänseenden av valutalagstiftningen hunnit slutföra sitt arbete.

För att icke utförelselförbuden på valutaområdet skall bli verkningslösa, synes det enligt styrelsen befogat, att möjligheten att kontrollera assurerade och rekommenderade försändelser från Sverige till utlandet alltjämt får bestå. Styrelsen fäster uppmärksamheten på att utförelsel av utförelselförbudna värden i assurerade och rekommenderade försändelser kan ske utan ekonomisk risk för avsändaren bl. a. emedan det är möjligt att försäkra försändelser i in- eller utländskt försäkringsbolag. I den mån erforderlig kontroll kan ordnas genom det enskilda företagens försorg — och detta torde anses kunna gälla banker, försäkringsbolag, större industriföretag etc. — böra emellertid försändelserna få inlämnas till postverket i förseglat skick. Dispenser i detta hänseende ha lämnats.

Svenska bankföreningen tillstyrker de i motionen framställda förslagen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att rätten att öppna brev innebär ett starkt ingrepp i en gammal svensk rätt att skriva och skicka slutna brev utan insyn från myndighets sida. Det har från riksbankens sida upplysts om att möjligheten till öppnande av vanliga postförsändelser till och från utlandet icke utnyttjats under de senaste sju åren. Man kan sålunda räkna med att valutamyndigheterna under nuvarande förhållanden även framdeles avstår från en tillämpning av det lämnade bemyndigandet i detta hänseende. Anledning finns att av principiella skäl på denna punkt ompröva valutalagstiftningen. Detta bör ankomma på den av statsrådet och chefen för finansdepartementet tillkallade utredningen angående översyn i vissa hänseenden av valutalagstiftningen. Enligt vad utskottet inhämtat avser utredningen att behandla här berörda fråga.

Kontrollen upprätthålles alltså gällande försäkrade och rekommenderade försändelser till utlandet. Flertalet av de hörda remissinstanserna anser att ett bibehållande av denna kontrollmöjlighet fortfarande är påkallat för att icke utförselsförbuden i valutaförordningen skall bli illusoriska. Då även denna fråga lär komma att prövas av den förutnämnda utredningen om valutalagstiftningen, finner utskottet sig för närvarande icke böra göra annat uttalande i ämnet än att det är önskvärt att, för den händelse någon form av kontroll alltså anses böra bibehållas, även andra möjligheter för att få till stånd erforderlig kontroll än som hittills praktiserats måtte komma under övervägande.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 378 och II: 467 må för Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 26 mars 1957

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander, Werner, Stähle, Danmans och Mannerskantz;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Schmidt, Larsson i Julita, Svensson i Stenkyrka, Persson i Appuna, Adamsson, Regnéll och Löfgren.